

УДК 37.013.83

**ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ
РОЗДІЛУ «ФІЗІОЛОГІЯ ХАРЧУВАННЯ»**

Гриценко Ольга

**Науковий керівник: канд. пед. наук старший викладач кафедри теорії і
методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки
життєдіяльності Царенко І.Л.**

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У статті розглянуто використання інтерактивних технологій навчання під час вивчення розділу «Фізіологія харчування» учнями профільного класу старшої школи. Висвітлено основні групи інтерактивних технологій навчання які сприятимуть розумінню і корекції засвоєного школярами нового матеріалу, що безпосередньо вплине на формування ключових компетентностей в учнів профільного класу. Застосування інтерактивних технологій є важливою складовою підготовки учнів, що допомагає ефективному відпрацюванню навичок для виконання виробничих функцій в умовах наближених до реальних.

Ключові слова: *інтерактивне навчання, профільне навчання, ігрові технології навчання, фізіологія харчування.*

Interactive Technologies in the Study of Nutrition Physiology

O. Gritsenko

Scientific adviser: candidate of pedagogical sciences, Department of theory and methods of technological training, health and safety Tsarenko I.L.

*Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropivnitsky,
Ukraine*

The article deals with the use of interactive learning technologies in the study of the section "Nutrition Physiology" by high school students of the profile class. The main groups of interactive teaching technologies that will promote understanding and correction of the new material learned by the students, which will directly influence the formation of key competences in students of the profile class, are highlighted. The use of interactive technologies is an important component of training students, which helps to effectively develop skills to perform production functions in conditions close to the real ones.

Key words: *interactive training, profile training, game training technologies, nutrition physiology.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток техніки й технологій, поява нових видів виробничої діяльності сприяють змінам соціально-економічних процесів. Такі зміни потребують відповідної професійної підготовки молоді до трудової діяльності в умовах інноваційних виробництв. Відповідно до цього, МОН України підготувало низку нормативних документів, розробляються і впроваджуються нові профілі, здійснюються пошуки прогресивних технологій профільно-технологічного навчання. Однак, у роботі закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) існують недоліки щодо формування в старшокласників професійно важливих компетентностей, володіння якими дозволить адаптуватися до майбутньої діяльності в умовах сучасних виробництв та ринкових відносин.

Зазначені недоліки пов'язані з пасивністю старшокласників на заняттях, відсутністю у них інтересу до навчання. Таким чином, проблема активізації розумової діяльності учнів під час освітнього процесу належить до числа пріоритетних у педагогічній науці та практиці. У сучасних соціально-економічних умовах учителі не можуть сподіватися на високий рівень внутрішньої мотивації старшокласників до навчання, на усвідомлення ними потреби в засвоєнні загальноосвітніх знань та вмінь.

Отже, виникає потреба використовувати відповідні педагогічні технології, які сприятимуть активізації розумової діяльності учнів для формування в них загальноосвітніх знань, умінь та рис творчої особистості. Останнім часом у педагогічній науці та практиці розробляються та впроваджуються новітні технології навчання, зокрема, інтерактивні технології. Тому необхідно використовувати такі технології під час проведення уроків з фізіології харчування. Використовуючи їхні можливості, можна забезпечити підвищення ефективності освітнього процесу й досягти необхідного творчого та інтелектуального розвитку учнівської молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Форми і методи організації профільного навчання привертають увагу багатьох науковців, а саме: питання професійного самовизначення і професійної орієнтації досліджували такі вчені,

як О. Вітковська, О. Дещенко; вибір профілю вивчали Н. Бібік, Н. Липова та інші. Теоретико-методологічні засади профільного навчання розробляли Н. Аніскіна, В. Кизенко, Е. Полат, Н. Шиян. Організаційним аспектам профілізації школи присвячені дослідження Н. Аніскіна, С. Волянська, С. Ковпак, С. Чиж та інших.

Концепція профільного навчання в старшій школі розроблена на виконання Закону України «Про загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 №1717 «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання»; ґрунтується на основних положеннях Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа); спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти, затвердженої Указом Президента України від 17.04.2002 №347/2002.

У зазначених документах закладено нові підходи до організації освіти в старшій школі, яка має функціонувати як профільна та, відповідно, створювати сприятливі умови для розвитку індивідуальних здібностей, інтересів і потреб школярів, для формування в старшокласників орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності.

Мета статті: висвітлити і теоретично обґрунтувати використання інтерактивних технологій при вивченні розділу «Фізіологія харчування» в профільній школі.

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз науково-педагогічної та спеціальної літератури, аналіз Інтернет-джерел; аналіз лекційних і практичних занять з курсу «Основи фізіології та гігієни харчування»; вивчення й узагальнення досвіду впровадження інтерактивних технологій в освітній процес профільної школи; *емпіричні* (педагогічне спостереження, бесіди; узагальнення результатів дослідження).

Виклад основного матеріалу. Національна й зарубіжна освітня практика переконує, що починаючи зі старшого підліткового віку, приблизно з 15-ти років, у системі освіти повинні бути створені умови для реалізації учнями своїх інтересів, здібностей та планів на майбутнє (післяшкільних). Переважна

більшість учнів старших класів має бажання вивчати основи шкільних предметів тільки базово, а поглиблено опановувати ті предмети, які вибираються як профілі майбутньої спеціалізації. Таким чином, профілізація навчання відповідає структурі освітніх і життєвих установок підлітків.

Разом з цим, ідея впровадження профільного навчання не є новою в педагогічній теорії та практиці. Перші спроби диференціації освіти зустрічаються ще в козацьких і січових школах епохи українського національного відродження й розвитку (XV - XVIII ст.).

Українська освіта сьогодні повинна відповідати вимогам міжнародних стандартів якості, задовольняти запити всіх споживачів освітніх послуг - особистість, суспільство, державу, виробництво.

Отже, мета системи профільної освіти сьогодення – підготовка до успішної професійної самореалізації молоді на підставі формування професійних та ключових компетентностей. Водночас, одним з важливих способів отримання і вдосконалення індивідом ключових компетентностей є освіта, і система підготовки повинна відображати це в педагогічних і методичних підходах, вживаних в освітньому процесі [5].

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок і вмінь як предметних, так і загальнонавчальних; виробленню життєвих цінностей; створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем [2].

Інтерактивне навчання – це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів.

Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без

педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування, їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором [1].

Зокрема, інтерактивні технології навчання О. Пометун та І. Пироженко розподіляють на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності тих, хто навчається: інтерактивні технології кооперативного навчання (ротаційні (змінювані) трійки, робота в парах, «Сніжний ком» або «Два-чотири - всі разом», робота в малих групах тощо); інтерактивні технології колективно-групового навчання («Мозковий штурм», «Навчаючи-учусь», «Ажурна пилка»); технології опрацювання дискусійних питань («Займи позицію», «Метод пресс», дискусія, дебати); технології ситуативного моделювання (рольова гра, інсценізація).

Залежно від залучення школярів, усі інтерактивні технології можна згрупувати таким чином: індивідуальна (навчальна робота проводиться з кожним окремим учнем або організовується самостійна робота школярів); фронтальна (вчитель навчає одночасно малу групу учнів або увесь клас, виконання всіма школярами одночасно одного й того самого завдання під керівництвом вчителя); групова: диференційовано-групова, кооперативна; парна (працюючи парами, усі школярі активно навчають один одного) [5].

У методичній літературі наводиться класифікація інтерактивних методів навчання й за іншими критеріями. Зокрема, виділяють такі групи інтерактивних методів для проведення занять: роботи з текстами («Ажурна пилка», «Снігова куля»); методи висловлення думок і вибору позицій («Метод ПРЕС», «Шкала думок», «Займи позицію», «Мікрофон», «Мозковий штурм» тощо); організація обговорень та дискусій («Чотири кути», «Інтерактивна дискусія», «Акваріум») [3].

Прикладом ефективного використання інтерактивних технологій навчання при вивченні теми «Раціональне харчування» є застосування вправи «Мікрофон». При цьому, учням пропонується назвати страву, яка їм подобається, і страву, яка не подобається. Потім запропонувати відповіді на такі питання:

– «як ви вважаєте, чи завжди страви (продукти), які подобаються, корисні для здоров'я?»;

– «чим відрізняються корисні продукти харчування, які можна вживати щодня, від тих, які доцільно вживати лише час від часу?».

Під час перевірки розуміння нового навчального матеріалу та для корекції його засвоєння учнями доцільно застосувати вправу «Круглий стіл» (дискусія). При цьому учні обговорюють систему питань:

– «яких складових харчового раціону потребує людина?»;

– «яке харчування називають раціональним? Дієтичним?»;

– «чи є доцільним для підлітка голодування?»;

– «чи задовольняє вегетаріанство потреби організму підлітка?».

Для узагальнення та систематизації знань учнів використовують роботу в групах. Для цього учнів об'єднують у 5 груп, в яких є набір карток (овочі, фрукти, риба, м'ясо тощо). Групи «готують» будь-яку страву, розказують про її користь. Під час проведення гри «Що корисно?» вчитель називає страву, а учні плескають в долоні, якщо вона належить до корисних, і заперечливо хитають головою, якщо її можна вживати зрідка.

Таким чином, застосування інтерактивних технологій навчання під час вивчення розділу «Фізіологія харчування» допомагають сформувати у старшокласників основні програмні компетентності. Отже, застосування інтерактивних форм та ігрових технологій навчання під час освітнього процесу є важливою складовою підготовки учнівської молоді, оскільки сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення, творчому розвитку, допомагає відпрацьовувати навички, виконання виробничих функцій в умовах наближених до реальних.

Зазначене надає можливість стверджувати, що існує багато різноманітних педагогічних технологій, зокрема інтерактивні, які охоплюють широкий діапазон традиційних та нетрадиційних методів навчання.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Профільне навчання є видом диференційованого навчання старшокласників відповідно до їхніх освітніх потреб, зумовлених орієнтацією на майбутню професію. Профільне навчання передбачає таку організацію навчання, за якої зміст однієї (рідше двох) освітньої галузі вивчається глибше і ширше, ніж це передбачено складовою змісту загальної середньої освіти. Це забезпечується збільшенням кількості навчальних годин, відведених типовим навчальним планом на вивчення групи відповідних предметів галузі (профільні загальноосвітні предмети), а також уведенням додаткових (нових) предметів та курсів за рахунок годин варіативної частини навчального плану.

Отже, інтерактивні технології навчання є перспективними, оскільки визначають діалог як провідну форму навчально-пізнавальної інтерактивної взаємодії та передбачають врахування основних методичних принципів профільного навчання, таких як комунікативність й ситуативно-тематична організації навчання. Використання інтерактивних методів в організації освітнього процесу підвищує якість профільної підготовки школярів. Таким чином, профільна освіта повинна створювати умови для якісної підготовки учнів, впроваджувати нові педагогічні методи, технології, інтерактивні методи навчання, спрямовані на розвиток практичних навичок, творчих здібностей та нахилів особистості.

Список літератури

1. Бугайов О.І., Дейкун Д.І. Диференціація навчання учнів у загальноосвітній школі: методичні рекомендації. Київ: Освіта, 1992. 32 с.
2. Кравченко Т., Коберник О. Використання інтерактивних методик на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 28–31.
3. Липова Л., Бондарев І. Психологічний і змістовий аспекти проблеми вибору профілю навчання. *Рідна школа*. 2005. №. 11. С. 3-6.

4. Овчарук О. Профільне навчання в старшій школі. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. Київ: «К.І.С.», 2003. С. 57-81.

5. Пометун О.І., Пирожено Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / За ред. О. І. Пометуна. Київ.: Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.